

A - 14249
- 3 [1931]

Öppen. inv. 2038.

Aleksander Määr

Kaks uut mardikaliiki Eesti faunas :

- 1) *Litodactylus leucogaster* Marsh.
- 2) *Amara tricuspidata* Dej.

Kirjukaani (*Hirudo medicinalis* L.) leiukohti Saaremaal
Hüigel-kuuseüraski (*Dendroctonus micans* Kug.) leide Eestis

Ühe joonisega ja kahe kaardiga

Dendroctonus micans Kug.-Funde in Eesti

Über Fundorte von *Hirudo medicinalis* L. auf der Insel Saaremaa
Zwei neue *Coleoptera*-Arten in der Fauna Eestis:

- 1) *Litodactylus leucogaster* Marsh.
- 2) *Amara tricuspidata* Dej.

Mit 1 Abb. und 2 Karten

1931
K. Mattiesen'in käsikirja

Käsikirja on tarkoitettu
1) koulun opettajien
2) koulun oppilaiden

Käsikirja on tarkoitettu
1) koulun opettajien
2) koulun oppilaiden

1931

Käsikirja on tarkoitettu
1) koulun opettajien
2) koulun oppilaiden

1931

Kaks uut mardikaliiki Eesti faunas.

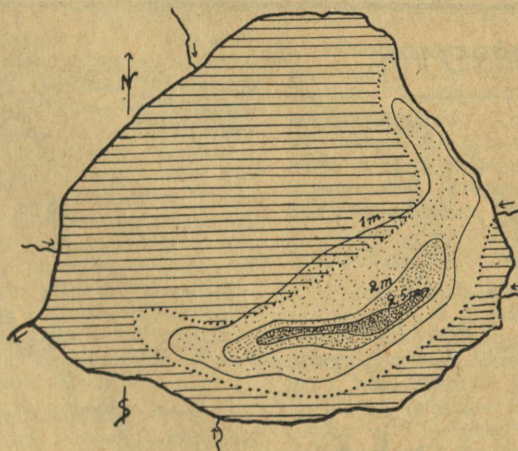
Vesikuuse-kärsakas (*Litodactylus leucogaster* Marsh.)*)

Kahala järves.

Uurides 1926. a. Eesti Kalaasjanduse Seltsi ülesandel augusti teisel ja septembri esimesel poolel Kahala järve, panin tähele õige suures hulgal vesikuuse-kärsakat lend-

isegi nii sügavale, et sattusid põhjamudaproovesse, mis olid võetud põhjamuda fauna kvantitatiivseks uurimiseks.

Huvitav on vesikuuse-kärsaka

Kahala järve. Mõõt 1 : 40 000. Viirutatud alal esineb päine vesikuusk.

lemas veepinnal ja laskumas vesikuuskedel sügavasse vette, mõnda

*) G. Sumakov leidis ühe eksemplari *Litodactylus leucogaster* 26. V 1927 Tartu ümbruses.

leiukoht, s. o. Kahala järv (v. joon.), mis asub Harjumaal, Kuusalu kihelkonnas, mõned km Tsitre sadamast lõunas, 32,6 m kõrgusel merepinnast. Järve pindala on 360 ha, järv kujult ümmargune. Sissevool

Amara tricuspidata Dej.

Kuusnõmmes, Tartu Ülikooli Bioloogia Jaama odrapõllul võis juuli kuus päikese loojamineku eel näha mardikat *Amara tricuspidata* ruki-kasteheina (*Apera spica venti* P. B.)

pööristel hävitamas valmivaid seemneid. Esmakordselt panin mardikaid tähele 26. VII 1931. Esines võrdlemisi suurel arvul.

Kirjukaani*) (*Hirudo medicinalis* L.) leiukohti Saaremaal.

„Loodusevaatlejas“ 1930, lk. 154 — 155, nimetab H. Haberman kirjukaani leiukohana 1929. a. suvel Suurt Silma Rahuninal. Samas artiklis mainib ta dr. E. Reinwaldt'i ja dr. P. W. Thomson'i varemaid kirjukaani leide Kihelkonna ojas. Samas ajakirjas lk. 185 mainib dr. P. W. Thomson 1927. a. leiukohana ühte vesist mõõgarohu sood, 2—3 km Kihelkonnast põhjapool. Täienduseks ülalnimetatud leiukohtadele Dr. Reinwaldt teatas minule suuliselt veel ühe oma 1927. a. kirjukaani leiu kohta: Silmad Kurevere külast lõunasse Tagamõisa poolsaarel. Samuti teatas K. Eichvald oma kirjukaani leidudest s. a. juulis Tagamõisa poolsaarel Sarapiku järves ning järvikus Sarapiku järve ja Kuralise küla vahel; peale selle veel H. Mühlberg 1929. a. — soos 6 km Kihelkonnast, Kihelkonna-Kuresaare tee ääres.

Lisaks ülalnimetatud leiukohtadele tegin mina kindlaks tänavusel suvel kirjukaani esinemise järgmistes kohtades: 1) Väikeses Silmas Rahuninal; 2) silmas, mis asub põhjas Suurest Silmast; 3) Kuusnõmme küla piires, Atla tee ääres asuva is silmis (eriti rohkesti esines kirjukaane

silmas, kus tihedalt mõõgarohtu); 4) Vesiku ojas, Viidumäe ligidal, Viidumäe-Liiva tee kohal; 5) Järumetsa järves, põhjapoolses soostuvas osas; 6) Muda järves, umbes ½ km Järve-metsa järvest põhja pool; 7) soos Varkja külast umbes ½ km edelasse.

Minu kirjukaanileiud on piiratud vaid alaga, kus ma toimetasin teaduslikke uurimisi T. Ü. Bioloogiajaama ülesandel. Kuid mul on suulisi teateid kirjukaani veel uurimata alade kohta Saaremaa elanikelt, kes praegu veel tarvitavad kirjukaani arstimisvahendina. Nägin isiklikult kirjukaane, kes olid püütud soost Ohtja järve ümbruses.

Praegune faktiline materjal näitab selgesti, et kirjukaan esineb Saaremaa lääneosas kaunis sagedasti ja arvestades kogu Saaremaa ülejäänud osa maastikulisi ja hüdrooloogilisi omadusi, võrreldes neid saare lääneosaga, võib oletada, et kirjukaan esineb tõenäoselt üle kogu Saaremaa.

Huvitav on siinkohal ära märkida kirjukaani esinemist Suures ja Väikeses Silmas, mis osalt riimveekogud, sest suurte tormide ajal on nad ühenduses Kuusnõmme lahega, miks S. Silmas esineb mitte vähe riimveefauna vorme. Harilikult esineb kirjukaan magevee-kogudes, nagu näit. Mudajärv, Vesiku oja j. t.

*) Saarlased tunnevad *Hirudo medicinalis*'t kirjukaani nime all.

△ *Litodactylus leucogaster*; × *Dendroctonus micans*.

Hiigelüraski (*Dendroctonus micans* Kug.) leide Eestis.

Dendroctonus micans Kug.-Funde in Eesti.

- 1) Kastre-Peravald, T. Ülik. Öpemetiskond (Lehrrevier d. Univ. Tartu) 1¹⁾²⁾, VIII 1923, A. Määr; 1, VIII 1924 ja 1, ?, P. Reim.
- 2) Vigala, park 1²⁾, 1924, B. Haller.
- 3) Otepää, park 1²⁾, VI 1931, J. Drogat.
- 4) Tartu, Toome 3, 16 IX 1931, A. Määr.
- 5) Tartu, Raadi park 3, 19 IX 1931, K. Zolk.
- 6) Tartu, Ropka park 2, 27 IX 1931, A. Määr.
- 7) Peedu, mets (Wald) 4, 27 IX 1931, K. Zolk üliõpl. ekskursiooniga (mit Studentenexkursion).
- 8) Tartu, Tähtvere park 11, 4 X 1931, A. Määr.
- 9) Kaarepera, mets 1²⁾, 4 X 1931, B. Haller üliõpl. ekskursiooniga.

Über Fundorte von *Hirudo medicinalis* L. auf der Insel Saaremaa.

Über das Vorkommen von *Hirudo medicinalis* auf Saaremaa liegen zur Zeit folgende Beobachtungen vor:

1) In einem Sumpfe 2—3 km nördlich von Kihelkonna, Dr. P. W. Thomson, 1927.

2) Wassertümpeln (Silm) südlich v. Kurevere, Halbinsel Tagamõisa, Dr. E. Reinwaldt, 1927.

3) Bach Kihelkonna, Dr. P. W. Thomson und Dr. E. Reinwaldt, 1927.

4) Suur Silm, Halbinsel Rahunina, H. Habermann, 1929.

5) In einem Sumpfe 6 km v. Kihelkonna neben der Landstrasse nach Kuresaare, H. Mühlberg, 1929.

6) See Sarapiku und

7) im See zwischen Sarapiku u. Dorf Kuralise, Halbinsel Tagamõisa, K. Eichwald, 1931.

8) Väike Silm, Halbinsel Rahunina, (Dieser und die nachfolgenden Fundorte stammen vom Verfasser 1931).

9) Wassertümpel (Silm) nördlich v. Suur Silm, Halbinsel Rahunina.

10) Wassertümpel (Silm) in den Grenzen der Siedlung Kuusnõmme

südlich neben der Landstrasse nach Atla.

11) Bach Vesiku.

12) In einem Sumpfe bei der Siedlung Varkja.

13) See Järumets.

14) See Mudajärv, $\frac{1}{2}$ km nördlich v. dem See Järumets.

Da alle erwähnten Beobachter durch anderweitige Untersuchungen an den Westen der Insel gebunden waren, befinden sich alle die obengenannten Fundorte im westlichen Teile derselben.

Wir sehen also, dass *H. medicinalis* im W-Teil von Saaremaa sehr reichlich vorkommt; da die hydrologischen und andere Verhältnisse im Westen der Insel fast denen des Ostens derselben gleichen, kann man mit grösster Wahrscheinlichkeit ein Vorkommen der *H. medicinalis* in allen Teilen der Insel vermuten. Interessant ist hier zu bemerken, dass *H. medicinalis* auf Saaremaa sowohl in Brackwasser als auch in Süßwasser vorkommt, z. B.: Suur Silm und Väike Silm enthalten Brackwasser, See Mudajärv und Bach Vesiku — Süßwasser.

Zwei neue *Coleoptera*-Arten in der Fauna Estis.

Litodactylus leucogaster Marsh. im See Kahala.

Bei einer Untersuchung des Sees Kahala in der zweiten Hälfte des Monats August und in der ersten Hälfte des Septembers 1926 habe ich *L. leucogaster* in sehr grossen Mengen beobachtet, und zwar auf *Myriophyllum spicatum* L.

Der Fundort — der See Kahala (s. Abb.*) — ist von einigem Interesse. Er befindet sich im Kreis

*) Die Schroffur gibt die Verbreitung des *Myriophyllum*-Bestandes an.

Harjumaa, Kirchspiel Kuusalu, einige km südlich vom Hafen Tsitre, wobei der Seespiegel in 32,6 m Meereshöhe liegt. Die Seefläche beträgt 360 ha, die Form des Sees ist rundlich.

Einflüsse sind in der Form von mehreren kleineren Bächen und Gräben, ein Ausfluss in der Form des einzigen Flusses Loo vorhanden. Die Wassertiefe bis 1 m nimmt ca. 79% der ganzen Seefläche in Anspruch, die übrigen 21% haben die Tiefen von 1—2,6 m, also die tiefste Stelle ist 2,6 m. Die Schlamm-

schicht dagegen ist teilweise bis 7,5 m dick. In diesem Schlamm wächst *Myriophyllum spicatum* und bedeckt samt anderen Wasserpflanzen ca 70% der ganzen Seefläche. Es ist in Eesti kein anderer Ort mit einem so reichlichen Bestande des *M. spicatum* bekannt geworden.

Die Fauna des Sees Kahala ist nicht so reich an Arten als an Individuen. Nach meinen Untersuchungen produziert der Boden des Sees

Viljandi z. B. 40,2 kg pro ha, des Sees Karula, im Kreis Viljandi, 105,8 kg pro ha Organismen, die Produktion des Sees Kahala beträgt dagegen 177,9 kg pro ha. Meines Erachtens nimmt die Bodenproduktion des Sees Viljandi schon mehr als eine mittlere Höhe unter den Seen Eestis ein. Der Zooplankton und andere Wasserorganismen desselben Sees zeigen ähnliche Mengenverhältnisse.

Amara tricuspidata Dej.

Im Sommer 1931 war *Amara tricuspidata* an Samen von *Apera spica venti* P. B. auf dem Gerstenfelde der Biologischen Station der Univ. Tartu in Kuusnõmme (Saaremaa) zu sehen. Zum ersten Mal

habe ich die Species 26. VII 1931 während des Sonnenunterganges beobachtet und zwar in grossen Mengen. Die Beobachtung konnte im Laufe von einigen folgenden Abenden wiederholt werden.

Täiendatud äratrükk ajakirjast „Loodusevaatleja“ № 5, 1931.

Sonderdruck aus der Zeitschrift „Loodusevaatleja“ № 5, 1931. (Ergänzt).